

ภาควิชาเวชศาสตร์ป้องกันและสังคม
คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล

การป้องกัน การประเมินและการดูแล ผู้ป่วยสมองเสื่อม

Dementia: Prevention, Assessment and Care

บรรณาธิการ
วิรัตกดี เมืองไพศาล

ปัจจุบันโลกของเรามีผู้ป่วยสมองเสื่อมมากกว่า 30 ล้านคน และมีการคาดการณ์ว่าจำนวนผู้ป่วยจะเพิ่มจำนวนขึ้นเป็นสองเท่าทุกๆ 20 ปีที่ผ่านมา ทั้งนี้เนื่องจากจำนวนผู้สูงอายุกำลังเพิ่มจำนวนขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะในประเทศกำลังพัฒนา ขณะเดียวกันภาวะสมองเสื่อมเป็นภาวะเรื้อรังที่พบมากที่สุดและผู้สูงอายุมากกว่ากลุ่มอายุอื่นๆ ด้วย ภาวะสมองเสื่อมนอกจากจะมีผลต่อโดยตรงต่อคุณภาพชีวิตของผู้ป่วยแล้วยังมีผลกระทบต่อผู้ดูแล ครอบครัว ตลอดจนสังคมและประเทศชาติ เนื่องจากภาวะสมองเสื่อมเป็นภาวะเรื้อรังที่ซับซ้อนที่วิทยาศาสตร์สุขภาพในปัจจุบันยังมีความเข้าใจพยาธิสภาพของโรคเพียงขั้นต้นเท่านั้น จึงต้องการการดูแลแบบสหสาขาวิชาชีพในการตั้งรับปัญหาทั้งในด้านการรู้คิด (cognition) ในด้านอารมณ์และพฤติกรรมของผู้ป่วยที่เปลี่ยนแปลงไปได้ตามระยะของโรคที่เสื่อมลงตามกาลเวลา ทั้งจากบุคลากรสายสุขภาพ และสายอาชีพอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่นนักสังคมสงเคราะห์ นักกฎหมาย เป็นต้น

ภาควิชาเวชศาสตร์ป้องกันและสังคม คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล ขอขอบคุณ รองศาสตราจารย์ นายแพทย์วิรัชศักดิ์ เมืองไพศาล บรรณารักษ์ของหนังสือ “การป้องกัน การประเมินและการดูแลผู้ป่วยสมองเสื่อม” เล่มนี้ ที่ได้ทุ่มเทความพยายามอย่างเต็มสติกำลังในการเรียบเรียงบทความทางวิชาการในด้านสมองเสื่อม ตั้งแต่ระดับชาติไปจนถึงระดับการวิจัยและการดูแลรักษาในด้านต่างๆ รวมทั้งผู้ประพันธ์อีกหลายท่านที่มีชื่อเสียงในด้านนี้ เพื่อให้หนังสือเล่มนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น กระผมมั่นใจว่าหนังสือทางวิชาการที่เกี่ยวกับภาวะสมองเสื่อมโดยตรงเล่มนี้ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นเล่มแรกในประเทศไทยที่เรียบเรียงโดยผู้เชี่ยวชาญด้านเวชศาสตร์ผู้สูงอายุ จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อวงการวิชาการด้านนี้ในประเทศไทย และในที่สุดย่อมส่งผลดีต่อคุณภาพการป้องกันและการดูแลรักษาผู้ป่วยสมองเสื่อม ที่นับวันจะทวีความรุนแรงยิ่งขึ้นในสังคมผู้สูงอายุไทย

ศาสตราจารย์ นายแพทย์ ประเสริฐ อัสสันตชัย
หัวหน้าภาควิชาเวชศาสตร์ป้องกันและสังคม
คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล

ในปัจจุบันผู้สูงอายุที่มีภาวะสมองเสื่อมมีแนวโน้มเพิ่มจำนวนมากขึ้นตามจำนวนผู้สูงอายุที่เพิ่มขึ้น ภาวะสมองเสื่อมเป็นภาวะที่การทำงานของสมองด้านการรู้คิด (cognitive function) และสติปัญญา (intellectual function) เสื่อมถอยลง และมีปัญหาด้านพฤติกรรมและอารมณ์ที่เกิดขึ้นได้ในผู้ป่วยส่วนใหญ่ ทำให้ผู้สูงอายุเกิดภาวะทุพพลภาพและมีภาวะพึ่งพา ซึ่งต้องการความช่วยเหลือจากบุคคลอื่นและต้องการการดูแลระยะยาว อันส่งผลกระทบต่อครอบครัวญาติผู้ดูแล และระบบบริการสุขภาพ

การส่งเสริมให้บุคลากรทางการแพทย์มีความตระหนัก มีความรู้และทักษะในการดูแลผู้ป่วยสมองเสื่อม จึงเป็นส่วนหนึ่งของการช่วยแก้ไขปัญหาคritical issue ของประเทศในปัจจุบันลงได้ส่วนหนึ่ง นอกจากนั้นการรับรู้ถึงแนวทางการป้องกันภาวะสมองเสื่อม และการเสริมความรู้และทักษะให้กับผู้ดูแลผู้ป่วยสมองเสื่อมจึงยังเป็นการลดปัญหาที่เกิดตามมาจากภาวะสมองเสื่อมในมุมกว้างได้อีกด้วย

ภาควิชาเวชศาสตร์ป้องกันและสังคม โดยความร่วมมือกับภาควิชาอายุรศาสตร์ ภาควิชาจิตเวชศาสตร์ และภาควิชาเวชศาสตร์ฟื้นฟู ได้เล็งเห็นถึงผลกระทบของภาวะสมองเสื่อมต่อผู้ป่วย ผู้ดูแล ครอบครัวและสังคม โดยบางส่วนสามารถที่จะป้องกัน บรรเทาหรือเยียวยาได้ จึงได้จัดโครงการหลายโครงการที่เกี่ยวข้องกับภาวะสมองเสื่อม ตั้งแต่ให้ความรู้ด้านการป้องกันโรค การดูแลปัญหาต่างๆ ที่เกิดจากภาวะสมองเสื่อม การสร้างเครือข่ายสำหรับผู้ดูแล การพัฒนาเว็บไซต์และจดหมายข่าว รวมถึงการผลิตสื่อต่างๆ เพื่อเผยแพร่ความรู้ และกิจกรรม การจัดทำหนังสือเล่มนี้จึงหวังว่าจะเป็นส่วนหนึ่งในการการผลักดันองค์ความรู้ที่มีให้เกิดประโยชน์ต่อบุคลากรทางการแพทย์และส่งผลดีต่อผู้ป่วย ครอบครัว และประชาชนทั่วไปในลำดับต่อไป

รศ.นพ.วีรศักดิ์ เมืองไพศาล

	หน้า
1. ระบาดวิทยาและการศึกษาวิจัยด้านภาวะสมองเสื่อม <i>วิรัชศักดิ์ เมืองไพศาล</i>	1
2. ผลกระทบของภาวะสมองเสื่อม <i>วิรัชศักดิ์ เมืองไพศาล</i>	9
3. การป้องกันภาวะสมองเสื่อมระดับปฐมภูมิ <i>วิรัชศักดิ์ เมืองไพศาล</i>	16
4. การตรวจคัดกรองภาวะสมองเสื่อมในชุมชน <i>วิรัชศักดิ์ เมืองไพศาล</i>	25
5. การวินิจฉัยภาวะสมองเสื่อม <i>วิรัชศักดิ์ เมืองไพศาล</i>	34
6. ภาวะสมองเสื่อมในผู้ป่วยโรคพาร์กินสัน <i>วิรัชศักดิ์ เมืองไพศาล</i>	52
7. ภาวะสมองเสื่อมเนื่องจากการติดเชื้อเอชไอวี <i>วิรัชศักดิ์ เมืองไพศาล</i>	58
8. การประเมินทางจิตประสาท <i>จรรยา จันทระ</i>	63
9. การประเมิน cortical function และการตรวจทางจิตประสาทในผู้สูงอายุ <i>วิรัชศักดิ์ เมืองไพศาล</i>	67
10. การดูแลผู้ป่วยสมองเสื่อม <i>วิรัชศักดิ์ เมืองไพศาล</i>	81
11. ยารักษาปัญหาการรู้คิดและความจำในผู้ป่วยสมองเสื่อม <i>วรลักษณ์ ศรีนนท์ประเสริฐ</i>	91
12. ปฏิกริยาระหว่างยากับยากกลุ่ม Cholinesterase inhibitors <i>วิรัชศักดิ์ เมืองไพศาล</i>	97
13. ข้อผิดพลาดที่พบบ่อยในการดูแลผู้ป่วยสมองเสื่อม <i>วิรัชศักดิ์ เมืองไพศาล</i>	107

	หน้า
14. ปัญหาด้านพฤติกรรมและอารมณ์ในผู้ป่วยสมองเสื่อม <i>วีรศักดิ์ เมืองไพศาล</i>	114
15. การดูแลผู้ป่วยสมองเสื่อมที่มีปัญหาด้านพฤติกรรมและอารมณ์ <i>สุวิทย์ เจริญศักดิ์</i>	124
16. การดูแลทางด้านเวชศาสตร์ฟื้นฟูสำหรับผู้ป่วยสมองเสื่อมและผู้ดูแล <i>ปิยะภัทร เดชพระธรรม</i>	132
17. กิจกรรมบำบัดในผู้ป่วยสมองเสื่อม <i>วีรวิชัย พณิชสุขเศรษฐ์</i>	139
18. กิจกรรมการกระตุ้นการรู้คิดสำหรับผู้ป่วยสมองเสื่อม <i>สุภัทรา จันทร์คำ</i>	142
19. บทบาทของพยาบาลผู้ให้คำปรึกษาในคลินิกผู้สูงอายุ โรงพยาบาลศิริราช เรื่อง "การดูแลผู้ป่วยสมองเสื่อมและผู้ดูแล" <i>สุทศิศา เรืองรัมย์</i>	154
20. บทบาทของพยาบาลในการดูแลผู้ป่วยสมองเสื่อมที่รับไว้ในโรงพยาบาลและผู้ดูแล <i>ปิติพร สิริทิพากร</i>	161
21. การจัดที่พักอาศัยและสภาพสิ่งแวดล้อมสำหรับผู้สูงอายุที่มีภาวะสมองเสื่อม <i>ดุจปรารถนา พิศาลสารกิจ</i>	169
22. การดูแลผู้ป่วยสมองเสื่อมในระยะสุดท้ายของชีวิต <i>รุ่งนรินทร์ ประดิษฐสุวรรณ</i>	175